

**Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Навчально-науковий юридичний інститут**

Данилюк Л. Р.

**Теоретико-практичні аспекти законодавчого
впровадження міжнародного досвіду поводження з
відходами в Україні:**

**навчально-методичний посібник
для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня освіти,
ОНП Право,
спеціальності 081 Право**

м. Івано-Франківськ – 2025

*Рекомендовано до друку вченою радою
Навчально-наукового юридичного інституту
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
(протокол № 8 від 3 квітня 2025 р.)*

Рецензенти:

Л. В. Зінич, кандидат юридичних наук, доцент кафедри конституційного, міжнародного та адміністративного права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника;

З. В. Яремак, кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри трудового, екологічного та аграрного права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Данилюк Л. Р. Теоретико-практичні аспекти законодавчого впровадження міжнародного досвіду поводження з відходами в Україні: навчально-методичний посібник для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, ОНП Право, спеціальності 081 Право. Івано-Франківськ, 2025. 19 с.

Навчально-методичний посібник розроблений на основі навчального плану підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня освіти ОНП Право і призначений для підготовки до семінарських занять та організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Теоретико-практичні аспекти законодавчого впровадження міжнародного досвіду поводження з відходами в Україні». У посібнику представлено: структуру та зміст навчальної дисципліни; завдання до семінарських і практичних занять, які включають короткі методичні рекомендації, що полегшать підготовку до занять; вимоги до індивідуальної самостійної роботи; базовий перелік наукової літератури та нормативно-правових актів.

Методична розробка призначена для аспірантів та викладачів.

ЗМІСТ

Передмова.....	4
Розділ 1. Зміст навчальної дисципліни.....	6
Розділ 2. Рекомендації для підготовки до семінарських занять.....	8
Семінарське заняття 1.....	8
Семінарське заняття 2.....	11
Семінарське заняття 3.....	13
Семінарське заняття 4.....	14
Семінарське заняття 5.....	16
Розділ 3. Індивідуальні науково-дослідні завдання.....	18

ПЕРЕДМОВА

Відповідно до Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року, незважаючи на скорочення чисельності населення України протягом останніх 20 років, обсяги утворення побутових відходів збільшуються. Домінуючим способом поводження з побутовими відходами залишається їх вивезення та захоронення на полігонах та сміттєзвалищах. За експертними оцінками більше 99% функціонуючих полігонів не відповідають європейським вимогам. Як правило, внаслідок недостатнього рівня контролю або відсутності належної системи поводження з побутовими відходами, за офіційними даними, щороку утворюється понад 27000 несанкціонованих сміттєзвалищ.

Питання управління промисловими відходами в Україні врегульоване на законодавчому рівні, але існують такі недоліки, як невизначеність пріоритетних цілей та недостатній рівень інтеграції питань охорони навколишнього природного середовища у галузевій стратегії, програми і заходи.

Особливо актуальними проблеми правового режиму поводження з відходами стають з огляду на набрання чинності Закону України «Про управління відходами». Останній фактично запускає реформу поводження з відходами та наближає засади управління ними до вимог і стандартів ЄС.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є доктринальні засади та практика впровадження міжнародного досвіду поводження з відходами в законодавство України.

Метою викладання навчальної дисципліни є формування концептуального наукового розуміння теоретичних питань законодавчого впровадження міжнародного досвіду поводження з відходами в Україні, практичних проблем його реалізації та можливих шляхів їх вирішення.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є набуття загальних і фахових компетентностей щодо розуміння механізмів законодавчого впровадження міжнародного досвіду поводження з відходами в Україні, кваліфікованого застосування законодавчих приписів, самостійного розв'язання практичних проблем, які виникають в процесі поводження з відходами.

Загальні компетентності:

- здатність генерувати нові ідеї (креативність);
- здатність розв'язувати комплексні проблеми на основі системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.

Фахові компетентності:

- здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері права та забезпечувати якість виконуваних досліджень; дотримання права інтелектуальної власності та стандартів академічної доброчесності;
- здатність моделювати оптимальні варіанти вирішення складних правових проблем, прогнозувати можливі наслідки їх реалізації;
- здатність виявляти нові інституційні етичні виклики та етичні виклики в житті суспільства і пропонувати для них правові механізми розв'язання.

Програмні результати навчання:

- мати передові концептуальні та методологічні знання у сфері права і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень, отримання нових знань та здійснення інновацій;

- застосовувати у фаховій діяльності знання та розуміння системи права, історії світової та української правової думки, сучасної правової доктрини, а також основних напрямів та провідних тенденцій у розвитку права;

- застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення, аналізу й збереження даних та інформацій, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та складної структури, спеціалізовані програмне забезпечення, бази даних та інформаційні системи у науковій, викладацькій, правотворчій та правозастосовній діяльності;

- готувати правові висновки, пропозиції та рекомендації за результатами правового дослідження.

Основою підготовки до занять виступають такі базові навчальні та наукові джерела:

1. Федунь М. В. Правове регулювання поводження з відходами в рамках Європейського Союзу: дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2016.

2. Федунь М. В. Правове регулювання поводження з відходами в рамках Європейського Союзу: дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2016. 186 с.

3. Getman A. P., Lozo V. I. Harmonisation of Ukrainian Waste Treatment Laws with EU Legislation. *Environmental Policy and Law*. Amsterdam, 2017. Volume 47, Number 1. P. 48–52. DOI: <https://doi.org/10.3233/EPL-170011>.

4. Трегуб О. А. Правове забезпечення поводження з відходами: дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2018. 258 с.

5. Danyliuk Lesia R., Kobetska Nadiia R., Yaremak Zoryana V. The Problems of Municipal Waste Management in the Context of European Integration. *Environmental Policy and Law*. Amsterdam, 2018. Volume 48. Number 6. P. 430–435. DOI: <https://doi.org/10.3233/EPL-180112>.

6. Войціховська А., Кравченко О., Мелень-Забрамна О., Панькевич М. Крайні європейські практики управління відходами: посібник / за заг. ред. О. Кравченко. Львів: Компанія «Манускрипт», 2019. 64 с.

7. Данилюк Л. Р. Проблемні аспекти поводження з побутовими відходами в Україні у контексті євроінтеграції. *Право і суспільство*. Дніпро, 2019. № 4. С. 121–126. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736-2019-4-17>.

8. Данилюк Л. Р. Основи поводження з відходами за міжнародним, європейським та вітчизняним законодавством. *Юридичний науковий електронний журнал*. Запоріжжя, 2019. № 4. С. 88–91. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2019-4/22>.

РОЗДІЛ 1. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Відходи як об'єкт правового регулювання за національним і міжнародним законодавством

Поняття відходів як об'єктів правового регулювання. Види відходів (правова класифікація). Принципи і напрями державної політики у сфері поводження з відходами. Поводження з відходами та види операцій з ними. Види міжнародних операцій з відходами.

Тема 2. Міжнародно-правове регулювання та особливості міжнародного практичного досвіду поводження з відходами

Міжнародне законодавство в сфері поводження з відходами. Міжнародно-правове регулювання поводження з небезпечними відходами та їхнього транскордонного переміщення. Міжнародно-правове регулювання поводження з радіоактивними відходами. Розширена відповідальність виробника як кращий міжнародний досвід щодо цивілізованого поводження з відходами.

Тема 3. Правове регулювання та особливості практичного досвіду поводження з відходами в ЄС

Законодавство ЄС в сфері поводження з відходами. Правове регулювання поводження з небезпечними відходами та їхнього транскордонного переміщення в ЄС. Правове регулювання поводження з радіоактивними відходами в ЄС.

Тема 4. Особливості поводження з відходами в Україні (суб'єкти в сфері управління відходами; запобігання утворенню та управління відходами: повноваження органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування)

Суб'єкти у сфері реалізації функції управління щодо відходів. Повноваження Кабінету Міністрів України у сфері управління відходами. Повноваження центральних органів виконавчої влади у сфері управління відходами. Повноваження Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської і Севастопольської міських державних адміністрацій у сфері управління відходами. Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері управління відходами. Плани і програми управління відходами.

Тема 5. Доктринальні засади правового режиму відходів в Україні

Відносини права власності на відходи. Суб'єкти у сфері управління відходами. Права та обов'язки суб'єктів у сфері управління відходами. Основна документація для здійснення операцій з відходами. Порядок оформлення документації для здійснення операцій з відходами.

Тема 6. Особливості правового режиму побутових і промислових відходів. Теоретико-практичні аспекти законодавчого впровадження міжнародного досвіду поводження з ними в Україні

Поняття та види побутових відходів. Поняття та види промислових відходів. Правила експлуатації об'єктів поводження з побутовими відходами. Порядок здійснення операцій з промисловими відходами.

Тема 7. Особливості правового режиму небезпечних відходів. Теоретико-практичні аспекти законодавчого впровадження міжнародного досвіду поводження з ними в Україні

Поняття небезпечних відходів. Проведення господарської діяльності з поводження з небезпечними відходами. Документи, що подаються для отримання (переоформлення) ліцензії. Організаційні вимоги до провадження господарської діяльності з поводження з небезпечними відходами. Технологічні вимоги до провадження господарської діяльності з поводження з небезпечними відходами. Проблеми імпорту/експорту небезпечних відходів.

Тема 8. Особливості правового режиму радіоактивних відходів. Теоретико-практичні аспекти законодавчого впровадження міжнародного досвіду поводження з ними в Україні

Поняття радіоактивних відходів. Обов'язки юридичних та фізичних осіб під час поводження з радіоактивними відходами. Державний облік радіоактивних відходів. Порядок поводження з радіоактивними відходами. Базові міжнародно-правові документи у сфері регулювання радіоактивних відходів.

Тема 9. Інститут юридичної відповідальності за порушення законодавства в сфері поводження з відходами

Перелік правопорушень у сфері поводження з відходами. Адміністративна відповідальність. Кримінальна відповідальність. Цивільно-правова відповідальність. Порядок відшкодування шкоди, заподіяної в результаті порушення законодавства у сфері поводження з відходами.

РОЗДІЛ 2. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття 1 (2 год.)

Відходи як об'єкт правового регулювання за національним і міжнародним законодавством

У процесі вивчення теми студенти повинні з'ясувати поняття відходів як об'єктів правового регулювання та їх види, дослідити принципи й напрями державної політики в сфері поводження з відходами, проаналізувати види операцій із відходами, в тому числі міжнародні. Для цього слід опрацювати низку відповідних нормативно-правових актів. У результаті належного освоєння теми студенти мають визначити проблемні для України питання щодо поводження з відходами та запропонувати шляхи їх вирішення.

Питання для аналізу та наукової дискусії

1. Поняття відходів як об'єктів правового регулювання.
2. Види відходів (правова класифікація).
3. Принципи і напрями державної політики у сфері поводження з відходами.
4. Поводження з відходами та види операцій з ними.
5. Види міжнародних операцій з відходами.

Додаткові завдання для обговорення

1. Посилаючись на законодавство України та ЄС обґрунтуйте як співвідносяться між собою пріоритетні напрями політики України та ЄС у сфері поводження з відходами.
2. Назвіть, які на Вашу думку, сучасні питання щодо поводження з відходами в Україні є проблемними та окресліть, на власний розсуд, ймовірні шляхи їх вирішення.

Завдання для практичного дослідження

1. Аналіз судової справи <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105324925>.

Додаткові джерела для опрацювання

1. Трегуб О. А. Правове забезпечення поводження з відходами: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2018. 19 с. URL: <https://hozpravoreposit.kyiv.ua/bitstream/handle/765432198/166/%d0%a2%d1%80%d0%b5%d0%b3%d1%83%d0%b1%20%d0%9e.%d0%90%d0%b2%d1%82%d0%be%d1%80%d0%b5%d1%84%d0%b5%d1%80%d0%b0%d1%82.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
2. Basel Convention on the Control of Transboundary Movements of Hazardous Wastes and their Disposal: 22 March 1989. <http://www.basel.int/TheConvention/Overview/TextoftheConvention/tabid/1275/Default.aspx>; https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_022#Text
3. Directive 2008/98/EC of the European Parliament and of the Council of

19 November 2009 on waste and repealing certain Directives. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32008L0098>;
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_029-08#Text

4. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»: 25 червня 1991. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>

5. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року»: 28 лютого 2019. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>

6. Закон України «Про управління відходами»: 20 червня 2022. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2320-20#Text>

7. Закон України «Про поводження з радіоактивними відходами»: 30 червня 1995. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/255/95-%D0%B2%D1%80#Text>

8. Закон України «Про металобрухт»: 5 травня 1999. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/619-14#Text>

9. Закон України «Про фізичний захист ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання»: 19 жовтня 2000. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2064-14#Text>

10. Закон України «Про благоустрій населених пунктів»: 6 вересня 2005. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-15#Text>

11. Закон України «Про порядок прийняття рішень про розміщення, проектування, будівництво ядерних установок і об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, які мають загальнодержавне значення»: 8 вересня 2005. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2861-15#Text>

12. Закон України «Про житлово-комунальні послуги»: 9 листопада 2017. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2189-19#Text>

13. Закон України «Про систему громадського здоров'я»: 6 вересня 2022. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2189-19#Text>

14. Наказ Державного комітету України по стандартизації, метрології та сертифікації «Державний класифікатор відходів»: 29 лютого 1996. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0089217-96>

15. Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України «Про затвердження Методики визначення розмірів шкоди, зумовленої забрудненням і засміченням земельних ресурсів через порушення природоохоронного законодавства»: 27 жовтня 1997. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0285-98#Text>

16. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку ведення реєстру місць видалення відходів»: 3 серпня 1998. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1216-98-%D0%BF#Text>

17. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку виявлення та обліку безхазяйних відходів»: 3 серпня 1998. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1217-98-%D0%BF#Text>

18. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку ведення реєстру об'єктів утворення, оброблення та утилізації відходів»: 31 серпня 1998. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1360-98-%D0%BF#Text>

19. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку ведення державного обліку та паспортизації відходів»: 1 листопада 1999. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2034-99-%D0%BF#Text>

20. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про контроль за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів та їх утилізацією/видаленням і Жовтого та Зеленого переліків відходів»: 13 липня 2000. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1120-2000-%D0%BF#Text>

21. Наказ Міністерства житлово-комунального господарства України «Про затвердження Правил експлуатації полігонів побутових відходів»: 1 грудня 2010. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1307-10#Text>

22. Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Державних санітарних норм і правил утримання територій населених місць»: 17 березня 2011. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0457-11#Text>

23. Наказ Державної інспекції ядерного регулювання України «Про затвердження Порядку видачі дозволів на використання земель і водойм, розташованих в санітарно-захисній зоні ядерної установки, об'єкта, призначеного для поводження з радіоактивними відходами, уранового об'єкта»: 16 січня 2012. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0181-12#Text>

24. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з поводження з небезпечними відходами»: 13 липня 2016. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/446-2016-%D0%BF#Text>

25. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Національної стратегії управління відходами в Україні до 2023 року»: 8 листопада 2017. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/820-2017-%D1%80#Text>

26. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національного плану управління відходами до 2030 року»: 20 лютого 2019. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/117-2019-%D1%80#Text>

27. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів»: 25 червня 2020. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/614-2020-%D0%BF#Text>

28. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації»: 20 березня 2022. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/326-2022-%D0%BF#Text>

29. Наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України «Про затвердження Методики визначення розміру шкоди завданої землі, ґрунтам внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану»: 4 квітня 2022. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0406-22#Text>

30. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку поводження з відходами, що утворились у зв'язку з пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій або проведенням робіт з ліквідації їх наслідків та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України»: 27 вересня 2022.

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1073-2022-%D0%BF#Text>

31. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання подання декларації про відходи»: 7 травня 2022. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/556-2022-%D0%BF#Text>

32. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання поводження з побутовими відходами в особливих умовах»: 19 червня 2023. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/625-2023-%D0%BF#Text>

33. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розроблення та затвердження регіональних планів управління відходами»: 30 червня 2023. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/667-2023-%D0%BF#Text>

34. Постанова Кабінету Міністрів України «Про деякі питання оголошення припинення статусу відходів»: 8 серпня 2023. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/827-2023-%D0%BF#Text>

35. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Правил надання послуги з управління побутовими відходами та типових договорів про надання послуги з управління побутовими відходами»: 8 серпня 2023. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2023-%D0%BF#Text>

36. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку визначення суб'єктів господарювання, які здійснюють відновлення та видалення побутових відходів»: 5 вересня 2023. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/941-2023-%D0%BF#Text>

37. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розроблення, погодження та затвердження місцевих планів управління відходами»: 5 вересня 2023. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/947-2023-%D0%BF#Text>

Семінарське заняття 2 (2 год.)

Міжнародно-правове регулювання та особливості міжнародного практичного досвіду поводження з відходами

У процесі вивчення теми студенти повинні з'ясувати основи міжнародно-правового регулювання поводження з відходами. Зокрема слід визначити акти міжнародного законодавства в сфері поводження з відходами, дослідити засади міжнародно-правового регулювання поводження з небезпечними та радіоактивними відходами. Також варто звернути увагу на принцип розширеної відповідальності виробника як кращий міжнародний досвід щодо цивілізованого поводження з відходами. В результаті належного освоєння теми студенти мають визначити які міжнародні практики поводження з відходами є найбільш успішними, які міжнародно-правові принципи управління відходами є найбільш ефективними й яким чином вони відображені в законодавстві України та в національній практиці поводження з відходами.

Питання для аналізу та наукової дискусії

1. Міжнародне законодавство в сфері поводження з відходами.

2. Міжнародно-правове регулювання поводження з небезпечними відходами та їхнього транскордонного переміщення.

3. Міжнародно-правове регулювання поводження з радіоактивними відходами.

4. Розширена відповідальність виробника як кращий міжнародний досвід щодо цивілізованого поводження з відходами.

Додаткові завдання для обговорення

1. Зобразіть схематично етапи розвитку міжнародного законодавства в сфері поводження з відходами.

2. Проаналізуйте значення принципу забруднювач платить в сфері поводження з відходами та визначте його місце в міжнародно-правовому регулюванні поводження з відходами.

Завдання для практичного дослідження

1. Аналіз судової справи <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104747630>.

Додаткові джерела для опрацювання

1. Актуальні проблеми міжнародного права навколишнього середовища. Підручник / Під заг. ред. проф. С.М. Кравченко. Львів: Вид. центр ЛНУ, 2002. 336 с.

2. Довідник чинних міжнародних договорів України у сфері охорони довкілля / Кол.авт.: Андрусевич А., Андрусевич Н., Козак З. Львів, 2009. 203 с.

3. Данилюк Л. Р. Основи поводження з відходами за міжнародним, європейським та вітчизняним законодавством. *Юридичний науковий електронний журнал*. Запоріжжя, 2019. № 4. С. 88–91. URL: http://lsej.org.ua/4_2019/24.pdf

4. Basel Convention on the Control of Transboundary Movements of Hazardous Wastes and their Disposal: 22 March 1989. <http://www.basel.int/TheConvention/Overview/TextoftheConvention/tabid/1275/Default.aspx>; https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_022#Text

5. Convention on Nuclear Safety: 17 June 1994. <https://www.iaea.org/topics/nuclear-safety-conventions/convention-nuclear-safety>; https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_023?find=1&text=%D0%B2%D1%96%D0%B4%D1%85%D0%BE%D0%B4#w1_1

6. Joint Convention on the Safety of Spent Fuel Management and on the Safety of Radioactive Waste Management: 5 September 1997. <https://www.iaea.org/topics/nuclear-safety-conventions/joint-convention-safety-spent-fuel-management-and-safety-radioactive-waste>; https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_335#Text

7. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про контроль за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів та їх утилізацією/видаленням і Жовтого та Зеленого переліків відходів»: 13 липня 2000. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1120-2000-%D0%BF#Text>

Семінарське заняття 3 (2 год.)

Правове регулювання та особливості практичного досвіду поводження з відходами в ЄС

У процесі вивчення теми студенти повинні з'ясувати основи законодавства ЄС в сфері поводження з відходами. Варто звернути увагу на правове регулювання поводження з небезпечними та радіоактивними відходами в ЄС і їх транскордонним переміщенням. У результаті належного освоєння теми студенти мають визначити які європейські практики поводження з відходами є найбільш успішними, які європейські правові принципи управління відходами є найбільш ефективними й яким чином вони відображені в законодавстві України та в національній практиці поводження з відходами.

Питання для аналізу та наукової дискусії

1. Законодавство ЄС в сфері поводження з відходами.
2. Правове регулювання поводження з небезпечними відходами та їхнього транскордонного переміщення в ЄС.
3. Правове регулювання поводження з радіоактивними відходами в ЄС.

Додаткові завдання для обговорення

1. Зобразіть схематично акти європейського законодавства в сфері поводження з відходами.
2. Проаналізуйте значення ієрархії відходів, закріпленої в європейському законодавстві при регулюванні відносин поводження з відходами.

Завдання для практичного дослідження

1. Аналіз судової справи <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105233953>.

Додаткові джерела для опрацювання

1. Федунь М. В. Правове регулювання поводження з відходами в рамках Європейського Союзу: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2016. 18 с. URL: <http://idpnan.org.ua/files/fedun-m.v.-pravove-regulyuvannya-povodjennya-z-vidhodami-v-ramkah-evropeyskogo-soyuzu.pdf>
2. Войціховська А., Кравченко О., Мелень-Забрамна О., Панькевич М. Крайні європейські практики управління відходами: посібник / за заг. ред. О. Кравченко. Львів: Компанія «Манускрипт», 2019. 64 с. URL: http://epl.org.ua/wp-content/uploads/2019/07/Krashchi_ES_praktuku_NET.pdf
3. Danyiuk Lesia R., Kobetska Nadiia R., Yaremak Zoryana V. The Problems of Municipal Waste Management in the Context of European Integration. *Environmental Policy and Law*. Amsterdam, 2018. Volume 48. Number 6. P. 430–435. URL: <https://content.iospress.com/journals/environmental-policy-and-law/48/6?start=10>. doi: 10.3233/EPL-180112.
4. Directive 2008/98/EC of the European Parliament and of the Council of 19 November 2009 on waste and repealing certain Directives. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32008L0098>;

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_029-08#Text

5. Regulation (EC) No. 1013/2006 of the European Parliament and of the Council of 14 June 2006 on shipments of waste.
6. Decision 2000/532/EC establishing a list of wastes.
7. Directive 2000/76/EC of the European Parliament and of the Council of 4 December 2000 on the incineration of waste.
8. Directive 2000/59/EC of the European Parliament and of the Council of 27 November 2000 on port reception facilities for ship-generated waste and cargo residues – Commission declaration.
9. Council Directive 1999/31/EC of 26 April 1999 on the landfill of waste.
10. Directive 2000/53/EC of the European Parliament and of the Council of 18 September 2000 on end-of life vehicles.
11. Council Directive 96/59/EC of 16 September 1996 on the disposal of polychlorinated biphenyls and polychlorinated terphenyls (PCB/PCT).
12. Council Directive 78/176/EEC of 20 February 1978 on waste from the titanium dioxide industry.
13. Directive 2006/66/EC of 6 September 2006 on batteries and accumulators and waste batteries and accumulators and repealing Directive 91/157/EEC.
14. European Parliament and Council Directive 94/62/EC of 20 December 1994 on packaging and packaging waste.
15. Council Directive 86/278/EEC of 12 June 1986 on the protection of the environment, and in particular of the soil, when sewage sludge is used in agriculture.
16. Council Directive 75/439/EEC of 16 June 1975 on the disposal of waste oils.
17. Directive 2002/95/EC of the European Parliament and of the Council of 27 January 2003 on the restriction of the use of certain hazardous substances in electrical and electronic equipment.
18. Directive 2002/96/EC of the European Parliament and of the Council of 27 January 2003 on waste electrical and electronic equipment (WEEE).
19. Council Directive 82/883/EEC of 3 December 1982 on procedures for the surveillance and monitoring of environments concerned by waste from the titanium dioxide industry.
20. Council Directive 92/112/EEC of 15 December 1992 on procedures for harmonizing the programmes for the reduction and eventual elimination of pollution caused by waste from the titanium dioxide industry.
21. Council Directive 2006/117/Euratom of 20 November 2006 on the supervision and control of shipments of radioactive waste and spent fuel.

Семінарське заняття 4 (2 год.)

Доктринальні засади правового режиму відходів в Україні

У процесі вивчення теми студенти повинні дослідити відносини власності на відходи, з'ясувати їх суб'єктний склад. Необхідно буде проаналізувати права та обов'язки суб'єктів у сфері поводження з відходами. Важливими крім цього є питання щодо документації для здійснення операцій із відходами, а також порядку оформлення відповідної документації. В

результаті належного освоєння теми студенти мають вміти визначити необхідний перелік документів для здійснення операцій із відходами, в тому числі залежно безпосередньо від виду відходів, орієнтуватися в роботі сервісів інформаційної системи управління відходами.

Питання для аналізу та наукової дискусії

1. Відносини права власності на відходи.
2. Суб'єкти у сфері управління відходами.
3. Права та обов'язки суб'єктів у сфері управління відходами.
4. Основна документація для здійснення операцій з відходами.
5. Порядок оформлення документації для здійснення операцій з відходами.

Додаткові завдання для обговорення

1. Посилаючись на Закон України «Про управління відходами» та чинний до 09.07.2023 року Закон України «Про відходи» проаналізуйте та порівняйте поняття «суб'єкти у сфері управління відходами», «суб'єкти у сфері поводження з відходами», «суб'єкти права власності на відходи».

2. Складіть порівняльну таблицю документів для здійснення операцій з відходами, визначених Законом України «Про управління відходами» та чинним до 09.07.2023 року Законом України «Про відходи».

Завдання для практичного дослідження

1. Аналіз судової справи <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104896168>.

Додаткові джерела для опрацювання

1. Зуєв В. А. Методологічні засади визначення відходів як об'єкту екологічних та господарських відносин. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція*. 2014. Вип. 11 (2). URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nvmgu_jur_2014_11%282%29_17

2. Гурова А. М. Правова охорона навколоземного космічного простору від засмічення: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2017. 20 с. URL: http://idpnan.org.ua/files/gurova-a.m.-pravova-ohorona-navkolozemnogo-kosmichnogo-prostoru-vid-zasmichennya-a_.doc

3. Закон України «Про управління відходами»: 20 червня 2022. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2320-20#Text>

4. Закон України «Про поводження з радіоактивними відходами»: 30 червня 1995. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/255/95-%D0%B2%D1%80#Text>

5. Закон України «Про металобрухт»: 5 травня 1999. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/619-14#Text>

6. Закон України «Про фізичний захист ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого

випромінювання»: 19 жовтня 2000. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2064-14#Text>

7. Закон України «Про порядок прийняття рішень про розміщення, проектування, будівництво ядерних установок і об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, які мають загальнодержавне значення»: 8 вересня 2005. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2861-15#Text>

8. Наказ Державного комітету України по стандартизації, метрології та сертифікації «Державний класифікатор відходів»: 29 лютого 1996. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0089217-96>

9. Постанова Кабінету Міністрів України «Про деякі питання оголошення припинення статусу відходів»: 8 серпня 2023. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/827-2023-%D0%BF#Text>

Семінарське заняття 5 (2 год.)

Особливості правового режиму небезпечних відходів. Теоретико-практичні аспекти законодавчого впровадження міжнародного досвіду поводження з ними в Україні

У процесі вивчення теми студенти повинні з'ясувати поняття небезпечних відходів. Необхідно звернути увагу на порядок провадження господарської діяльності з поводження з небезпечними відходами та зокрема на організаційні й технологічні вимоги до провадження такої діяльності. Окремого вивчення потребує документація для отримання (переоформлення) ліцензії на здійснення відповідної діяльності. Також важливим для аналізу є проблеми імпорту/експорту небезпечних відходів. У результаті належного освоєння теми студенти мають знати базові міжнародно-правові документи та деталізовано володіти нормами національного й європейського законодавства в сфері поводження з небезпечними відходами.

Питання для аналізу та наукової дискусії

1. Поняття небезпечних відходів.
2. Провадження господарської діяльності з поводження з небезпечними відходами.
3. Документи, що подаються для отримання (переоформлення) ліцензії.
4. Організаційні вимоги до провадження господарської діяльності з поводження з небезпечними відходами.
5. Технологічні вимоги до провадження господарської діяльності з поводження з небезпечними відходами.
6. Проблеми імпорту/експорту небезпечних відходів.
7. Особливості та порядок поводження з небезпечними відходами в ЄС.

Додаткові завдання для обговорення

1. Проаналізуйте Порядок подання декларації про відходи й визначте особливості відповідної процедури.

2. Складіть таблицю організаційних, кадрових, технологічних вимог, обов'язкових для виконання під час провадження господарської діяльності з поводження з небезпечними відходами.

Завдання для практичного дослідження

1. Аналіз судової справи <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106515936>.

Додаткові джерела для опрацювання

1. Максименцева Н. О. Правове забезпечення поводження з небезпечними відходами: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2006. 19 с.
URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_low/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&Image_file_name=DOC/2006/06mnopnv.zip&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1

2. Basel Convention on the Control of Transboundary Movements of Hazardous Wastes and their Disposal: 22 March 1989.
<http://www.basel.int/TheConvention/Overview/TextoftheConvention/tabid/1275/Default.aspx>; https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_022#Text

3. Закон України «Про управління відходами»: 20 червня 2022.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2320-20#Text>

4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про контроль за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів та їх утилізацією/видаленням і Жовтого та Зеленого переліків відходів»: 13 липня 2000. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1120-2000-%D0%BF#Text>

5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з поводження з небезпечними відходами»: 13 липня 2016.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/446-2016-%D0%BF#Text>

РОЗДІЛ 3. ІНДИВІДУАЛЬНІ НАУКОВО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальна робота з навчальної дисципліни «Теоретико-практичні аспекти законодавчого впровадження міжнародного досвіду поводження з відходами в Україні» – це форма організації самостійної роботи, яка має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які здобувачі отримують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці. Мета індивідуальної роботи – самостійне, додаткове осмислення програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування здобувачем знань з навчальної дисципліни та розвиток навичок самостійної роботи.

Вивчення дисципліни передбачає обов'язкове виконання здобувачами трьох письмових індивідуальних науково-дослідних завдань:

1. Науково-дослідне завдання. Максимальна оцінка – 10 балів.
2. Аналіз та узагальнення судової практики. Максимальна оцінка – 10 балів.
3. Формування розширеної бібліографії. Максимальна оцінка – 5 балів.

Виконання індивідуального завдання по конкретній тематиці здійснюється в часових рамках проведення семінарського заняття, на якому розглядається ці питання. Готується в електронному варіанті та надсилається на електронну адресу викладача: lesia.danyliuk@pnu.edu.ua

1. НАУКОВО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

Науково-дослідне завдання здійснюється з метою ознайомлення із першоджерелами даної дисципліни та полягає в опрацюванні та критичному аналізі результатів наукових досліджень на стику предметної області навчальної дисципліни та тематики дисертаційного дослідження здобувача (тематика завдання визначається спільно викладачем та здобувачем).

Науково-дослідна робота проводиться аспірантом за визначеною викладачем темою. Структура наукової роботи: вступ (тема, мета та завдання роботи та основні її положення); теоретичне обґрунтування (виклад базових теоретичних положень, законів, принципів тощо, на основі яких виконується завдання); методи (вказуються і коротко характеризуються); основні результати роботи (подаються результати, схеми, систематизована реферативна інформація та її аналіз); висновки; список використаної літератури. Підготовка наукової роботи здійснюється на основі аналітично-синтетичного опрацювання інформації, що полягає в аналізі первинного документу, знаходженні найвагоміших у змістовому відношенні даних (основних положень, фактів, доведень, результатів, висновків тощо). Робота повинна містити власні узагальнення, системні висновки щодо обраної теми.

Максимальна оцінка – 10 балів.

2. АНАЛІЗ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ

Аналіз та узагальнення судової практики з визначеної викладачем теми навчальної дисципліни є формою індивідуальної роботи аспірантів, яка

здійснюється шляхом опрацювання правових питань за матеріалами конкретної судової справи. Така форма індивідуальної роботи спрямована переважно на оволодіння навичками щодо практики реалізації норм права, посилення практичної спрямованості навчального процесу та набуття умінь правильно тлумачити норми права та застосовувати їх при вирішенні конкретної практичної ситуації, напрацювання навиків фактичного та юридичного обґрунтування власної точки зору, правової позиції та складання процесуальних документів.

По обраній тематиці аспіранту необхідно підібрати не менше 5 судових рішень.

Аналіз справи має включати:

- а) короткий опис суті спору;
- б) суть позовних вимог;
- в) результат розгляду;
- г) власні висновки щодо особливостей цієї справи.

Максимальна оцінка – 10 балів.

3. ФОРМУВАННЯ РОЗШИРЕНОЇ БІБЛІОГРАФІЇ

Формування розширеної бібліографії здійснюється за одною з тем навчальної дисципліни. Виходячи з обраної проблематики аспірант самостійно підбирає необхідний інформаційний матеріал. *Інформаційну базу* дослідження складають бібліографічні, інформаційні й довідкові видання, статистичний і фактичний матеріал, законодавчо-нормативні документи тощо. Робота над пошуком необхідних літературних та інших інформаційних джерел починається з огляду систематичних та алфавітних каталогів наукових бібліотек, відкритих книжкових фондів, реферативних оглядів, бібліографічних покажчиків, посиланнях в книгах і статтях тощо.

По обраній тематиці здобувачу необхідно підібрати не менше 20 вітчизняних та іноземних джерел. Наукові джерела повинні відповідати саме цій темі, а не носити загальний характер. Перелік не повинен повторювати джерела, включені до списку рекомендованих у навчальному посібнику з відповідної навчальної дисципліни. Публікації повинні бути за останні 5 років.

На основі підбраного до теми дослідження інформаційного матеріалу складається *список використаних джерел*, який повинен бути оформлений відповідно до вимог бібліографічного опису.

Приклад:

9. Danyliuk Lesia R., Kobetska Nadiia R., Yaremak Zoryana V. The Problems of Municipal Waste Management in the Context of European Integration. *Environmental Policy and Law*. Amsterdam, 2018. Volume 48. Number 6. P. 430–435. DOI: <https://doi.org/10.3233/EPL-180112>.

10. Данилюк Л. Р. Основи поведження з відходами за міжнародним, європейським та вітчизняним законодавством. *Юридичний науковий електронний журнал*. Запоріжжя, 2019. № 4. С. 88–91. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2019-4/22>.

Максимальна оцінка – 5 балів.